

## עשיית ציצית לשמה

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף ט עמוד א

משנה. סוכה ישנה, בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין. ואיזו היא סוכה ישנה? כל שעשאה קודם לחג שלשים יום. אבל אם עשאה לשם חג, אפילו מתחילת השנה - כשרה.

5 גמרא. ... ובית הלל לית להו דרב יהודה אמר רב? דאמר רב יהודה אמר רב: עשאה מן הקוצין ומן הנימין ומן הגרדין - פסולה, מן הסיסין - כשרה. כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי: אף מן הסיסין נמי פסולה, (אלמא) דבעינן טויה לשמה. הכי נמי, נבעיא סוכה עשויה לשמה! - שאני התם - דאמר קרא גדלים תעשה לך - לך לשם חובדך. - הכא נמי חג הסכת תעשה לך לך - לשם חובדך! - ההוא מיבעי ליה למעוטי גזולה. - התם נמי מיבעי ליה למעוטי גזולה! - התם כתיב קרא אחרינא: ועשו להם - משלהם.

10 רש"י מסכת סוכה דף ט עמוד א

עשאה - לציצית.

מן הגרדין - פרניי"ש + חוטים היוצאים מן האריג לאחר גמר האריגה+, שתולין בסוף הטלית מותר האריגה, וגדל שם הציצית מינה ובה.

15 מן הקוצין - חוטין שנתקו בשתי, וקושרים אותן, ותלויין לראשיהן בבגד לאחר שנארג, וקרי להו קוצין על שם שבולטין כקוצים.

מן הנימין - כגון טלית שתפרוה או שעשו בה אימרא במחט, וראשי חוטי התפירה תלויין בה, ומהן גדלו הציצית.

פסולה - הואיל ותלויין ועומדים כל אלה בבגד, ולא נתלו בה לשם ציצית - לאו עשיה לשמה היא.

מן הסיסין - פקעיות כדוריות של חוט, לומשיי"ש +פקעות של חוטים+.

20 כשרה - הואיל וכשנתלו בבגד לשם ציצית נתלו - עשיה לשמה היא, דטויה לשמה לא בעינן, שאין טויה מן העשיה.

כי אמריתה קמיה דשמואל - רב יהודה תלמידו של רב ושל שמואל היה, לאחר פטירתו של רב היה אומר שמועות משמו: כך אמר לי רב, וכשהרצתי דברים לפני שמואל נחלק עליו, מכל מקום תרוייהו עשיה לשמה בעו.

25 אלמא - לא גרסינן, אלא הכי גרסינן: אף מן הסיסין פסולה, דבעינן טויה לשמה, דמאן דגרס אלמא - משמע דהאי דמותיב קאמר לה, ואם כן - לא מותיב אלא מדשמואל, ולא מילתא היא, דרב נמי עשיה לשמה בעי.

שורות: 21-31 דפוס וילנא	אמריתה קמיה	דשמואל	אמר לי	אף מן	הסיסין	נמי פסולה	(אלמא) דבעינן טויה לשמה ו
דפוס ונציה (ר"פ - רפ"ג)	קמיה	דשמו	אמ' לי	אף מן	הסיסין	נמי פסולה	אלמא דבעינן טויה לשמ' ו
דפוס פיזרו (רס"ט - רע"ו)	קמיה	דשמואל	אמר לי	אף מן	הסיסין	נמי פסולה	אלמא דבעינן
כתב-יד הספריה הבריטית 400	קמיה	דשמו	אמ' לי	ומן הסיסין	נמי פסול	אלמ' בענן	טויה לשמה ו
כתב-יד מינכן 140	קמיה	דשמואל	אמ' לי	אף מן	הציצין	נמי פסולה	אלמא בעינן טויה לשמה ו
כתב-יד מינכן 95	קמיה	דשמואל	א"ל	מן	הסיסין	נמי פסולה	אלמ' בעינן טויה לשמה ו
כתב-יד ביהמ"ל (ניו יורק) 1608	קמיה	דשמואל	אמ' לי	אף מן	הסיסין	נמי פסולה	בעינן טויה לשמה ו
כתב-יד ביהמ"ל 218 (אנלאו 270)	קמיה	דשמואל	אמ' לי	מן	הסיסין	נמי פסול	מ"ט בנן טויה לשמה ו
כתב-יד אוקספורד 2677 (מהגיזת)	קמיה	דשמואל	אמ' לי	מן	הסיסין	נמי פסולה	מאי טע' בנן טויה לשמה ו
T-S AS 20.34	קמיה	דשמואל	אמ' לי	.....	.....	נמי פסולה	אלמ... .. לשמה ו
T-S AS 20.34	קמיה	דשמואל	אמ' לי	.....	.....	נמי פסולה	אלמ... .. לשמה ו
T-S AS 78.29	קמיה	דשמואל	אמ' לי	אף מן	הסיסין	נמי פסולה	אלמא בנן טויה לשמה ו

30 איתמר, האורג בגד למת, אביי אמר: אסור, ורבא אמר: מותר. אביי אמר: אסור, הזמנה מלתא היא. ורבא אמר: מותר, הזמנה לאו מילתא היא. מאי טעמא דאביי - גמר שם שם מעגלה ערופה. מה עגלה ערופה - בהזמנה מיתסרא, האי נמי - בהזמנה מיתסרא. ורבא גמר שם שם מעבודה זרה, מה עבודה זרה בהזמנה לא מיתסרא, אף הכא נמי - בהזמנה לא מיתסרא... תנאי היא, דתניא: ציפן זהב או שטלה עליהן עור של בהמה טמאה - פסולות, עור בהמה טהורה - כשירות, אף על פי שלא עיבדן לשמן. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף עור בהמה טהורה פסולות, עד שיעבדו לשמן.

35 רמב"ם הלכות ציצית פרק א הלכה י

40 אחד חוטי לבן ואחד חוטי תכלת אם רצה לעשות שזורין עושה אפי' היה החוט כפול משמנה חוטין ושזור עד שנעשה פתיל אחד אינו נחשב אלא חוט אחד. +/השגת הראב"ד/ אחד חוטי לבן כו' עד אלא חוט אחד כו'. כתב הראב"ד ז"ל /א"א/ זה טעות אלא צריך להיות שזורין דיליף בספרי תכלת ממשכן מה להלן שזורין אף כאן שזורין, ובעירובין נמי אמרינן המוצא תכלת בשוק לשונות פסולה וחוטין כשרה ואוקימנא בשזורין ומופסקין כעין שצריך לציצית הלכה יא

45 חוטי הציצית בין לבן בין תכלת צריכין טויה לשם ציצית, ואין עושין אותן לא מן הצמר הנאחז בקוצים כשהצאן רובצין ביניהם, ולא מן הנימין הנתלשין מן הבהמה, ולא משיורי שתי שהאורג משייר בסוף הבגד, אלא מן הגזה של צמר או מן הפשתן, ואין עושין אותן מצמר הגזול ולא משל עיר הנדחת ולא משל קדשים ואם עשה פסול, המשתחוה לבהמה צמרה פסול לציצית, אבל המשתחוה לפשתן הנטוע הרי זה כשר שהרי נשתנה. הלכה יב

50 ציצית שעשה אותו כותי פסול שנאמר דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית, אבל אם עשה אותה ישראל בלא כוונה כשרה, וציצית שנעשה מן העשוי מקודם פסול.

55 [דף ט' ע"א] וב"ה לית להו הא דרב יהודה אמר רב משום מימרא דשמואל דבסיפא נקט לה והרבה כמותו בתלמוד דנקט רישא משום סיפא תדע דמסיפא מקשי' דקא אמרי' אלמא בעינן טויה לשמה הכי [נמי] בעי' עשיה לשמה אלמא מדשמואל מקשי' ולא מדרב. והרב שלמה ז"ל כתב בפירושו אלמא לא גרסינן אלא ה"ג מן הסיסין פסולה דבעינן טויה לשמה ורב נמי עשיה לשמה בעינא אלא בהא פליגי רב סבר מן הקוצים ומן הגרדין ומן הנימין כיון שכולן תלויין בבגד ולא נתלו בה לשום ציצית לאו עשיה לשמה היא אבל מן הסיסין שהן פקעיות כשרה הואיל וכשנתלו בבגד לשום ציצית ניתלו עשיה לשמה היא שהתליה היא עשיה ולא הטויה ושמואל סבר אף הטויה עשיה היא ובעי' לשמה. מכל מקום כולהו ס"ל דבעי' עשיה לשמה

60 ופירוש קוצין וגרדין ונימין לדברי רבינו שלמה כך הוא מן הקוצים חוטין שנתקו בשתי וקושרים אותו ותלויין ראשיהם בבגד לאחר שנארג וקרי להו קוצין על שם שבולטין כקוצין מן הנימין כגון שתפרו הטלית או שעשו בה אימרא במחט וראשי התפירה תלויים בה מן הגרדין חוטין שתלויין בסוף הטלית ממותר האריגה וגדל הציצית מינה ובה אלו דברי ה"ר שלמה ז"ל והגאונים ז"ל לא כך פירשו וכך ראיתי בתשובת שאלה אף על גב דסוגיין בעלמא באיסורי הלכה כרב קא אמרי רבנן דהכא הלכתא כשמואל שהציצית מן הסיסין פסולה דקא מקשינן מיניה בסוכה והוינן בטעמיה ומסקינן בקראי אליביה ופירוש מן הקוצין כשהצאן רובצת על ההגין ועל האטדין הנתלש ביניהם מן הצמר זה הוא מן הקוצין מן הנימין יש בין הצמר הרך נימין קשין של שער ומן הגרדין כגון מה שהאורג מותיר וגורד אותו אם עשה מהן ציצית פסולין אלו דברי הגאונים ז"ל והם

- חלוקים על הרב שלמה ז"ל והרי"ף ז"ל כתב הא ברייתא דציפן זהב [או שטלה עליהן עור בהמה טמאה פסולות עור בהמה טהורה כשרות ואף על פי שלא עבדו לשמן רשב"ג אומר אף עור בהמה טהורה פסולות עד שיעבדו לשמן] בהלכות תפילין ולא פסק הלכתא כמאן אי כרבנן אי כרשב"ג **וטעם הקוצין והגרדין והנימין שהם פסולין לדברי הגאונים אליבא דרב משום דבעי' ציצית הכנף מין כנף ואין ג' מינים הללו ראויין לעשות מהן בגד שהם פסולת הצמר ואין בגד נעשה מכמותן** וכיון שפסקו הגאונים דבעינן טויה לשמה כשמואל והתם נמי במנחות אוקימנא לשמואל כרשב"ג דבעי עבוד לשמה שמעינן מינה דהלכתא כרשב"ג ובפרק נגמר הדין אוקימנא לאביי ורבא בהאורג בגד למת בפלוגתא דרבנן ורבן שמעון בן גמליאל **והרב (שמואל) [שלמה] מפרש אביי כרשב"ג כי היכי דחשיב לרבן שמעון בן גמליאל עיבוד לשמה חשיבה ליה לאביי נמי להזמנה למימרא דמילתא היא ורבא כרבנן הזמנה לאו מילתא היא ועיבוד לשמה נמי לא כלום הוא ואחד לשמה ואחד שלא לשמה כשרין זה הוא פירוש רבינו שלמה ז"ל ואין פירוש זה עולה לדעת הגאונים ויש מחכמי צרפת מפרשין בחילוף אביי כרבנן דאמרי לא בעיא עיבוד לשמה אלא בהזמנה בלחוד סגי דהזמנה מילתא היא מיהו הזמנה לשמה בעי' בין לתפילין בין לציצית ורבא כרשב"ג דבעי עיבוד לשמה ועל הזמנה גרידתא לא סמכינן דהזמנה לאו מילתא היא ואורג בגד למת כהזמנה היא ולא דמי לעיבוד רצועות שהרצועות יש בהן בעצמן מצות קשירה מה שאין כן בבגד המת שאין בו מצוה אלא שהוא נאסר עם המת בכריכתו וכל מה שנעשה בו קודם לכן אינו אלא הזמנה בעלמא ואינו נאסר בה וה"ה לרצועות של תפילין אם בא לשנותן אחר העיבוד קודם שיחברם לקציצה הרשות בידו שאינן נאסרות בהזמנה אף על פי שעבדן לשמן והפירוש הזה נכון הוא ועולה לדעת הגאונים שכשם שהלכה כרשב"ג דבעי עיבוד לשמה כך הלכה כרבא דאמר הזמנה לאו מילתא היא. ושמעתי כי נמצא בפירושי ר"ח ז"ל במס' סנהדרין כלשון הזה וי"ל דכ"ע אית להו תעשה לך לשום חובך ובהא פליגי רבנן דפליגי עליה דרשב"ג ואביי דקיימי כשיטתייהו סבירא להו הזמנה כעשייה דמי הלכך אם הזמנה לציצית מן הסיסין כשרה וכן לרצועות תפילין ורבא ושמואל ורשב"ג סבירא להו עשייה ממש בעיא והזמנה לא כלום היא.**
- וני"ל שכל המחלוקות הללו לא נאמרו אלא לענין תשמישי מצוה ותשמישי קדושה כגון האורג בגד למת וציצית מן הסיסים ורצועות תפילין אבל בכתיבה עצמה של תפילין ושל ס"ת דכ"ע בעינן לשמה שהוא גוף הקדושה וליכא מאן דפליג בהו וה"ה לגוילין של ס"ת וקלף של תפילין ודוכסוסטוס של מזוזה דכל דלהדי כתיבה ככתיבה דמי והיינו דאמר בהנך עובדי דפרק הניזקין ההוא דאמר ס"ת שכתבתי לפלוני גוילים שבו לא עבדתים לשמן וההוא דאמר הזכרות שבו לא כתבתים לשמן כל אלו ליכא מאן דפליג עלייהו שאם עשאן שלא לשמן פסולין לפי שהם עצם הקדושה וההיא דאמרינן בס"פ השולח והשתא דאמר רשב"ג עבוד לשמה בעי כתיבה לשמה לא בעי לאו מכלל דלרבנן דלא בעי עבוד לשמה ברצועות תפילין לא בעו כתיבה לשמה אלא אלומי הוא דאלים ליה לקושייה עליה דרשב"ג למירמא דידיה אדידיה בדרך ק"ו כלומר אם החמיר בזו כ"ש שהיה לו להחמיר בזו ולא שמעתי מינה מכלל לרבנן כלום וזה נ"ל ומצאתי לחכמי הדור דברים הללו בחילוף ומה שני"ל כתבתי.**
- כתוב שם לראב"ד מסכת סוכה דף ד עמוד א  
במאור דף ד. ד"ה ובית הלל. לרי"ף סי' תתקצא (סוכה דף ט א)  
[כתוב שם:] אלמא מדשמואל קא מקשינן, ולא מדרב.
- [אמר אברהם: זה שמחזיק דמדשמואל קא מקשה ולא מדרב], ונראה לו דרב לא בעי עשייה לשמה כלל, ולא מילתא היא. דאם כן, במנחות [דף מב ב] דמוקים לדרב כתנא [קמא] דרשב"ג, והא ת"ק בעי כתיבה וכל עשייה אחרת לשמן, ובהזמנה לחודה פליג דהיינו עבוד. אלא רב נמי עשייה לשמה בעי, ומן הסיסין איפשר ליה בהטלת החוטין לקרן ובפסיקתן ובקשירתן לשמה, דאפילו לשמואל הכי עשייתה נינהו כדאיתא לקמן. והא דאמרינן הכא אלמא בעינן טויה לשמה וכו', קושיא יתירתא בעי לאקשווי דאפילו טויה נמי בעינן**

לשמן דהלכה כשמואל, וטעמא דרב דפסיל בקוצין ונימין וגרדין, קוצין ונימין משום דאינו מן המובחר, גרדין מפני שכבר היו בגד והתורה אמרה [במדבר טו' לה'] ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם, ולא שכבר היו הן עצמן בגד. וקרוב לזה שנינו בספרי [במדבר שלח טו' א'], יכול יארגנו עמה, ת"ל ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם, דאפילו לשמה נמי עביד לא מיבעי ליה למיעבד הכי. וטעמיה דשמואל בטוייה, ודרשב"ג בעבוד, לרבא דאמר [סנהדרין דף מז ב] הזמנה לאו מילתא היא, קסבר רבא טוייה ועבוד לאו הזמנה נינהו אלא עשייה ממש לשמה היא ובעינן עשייה לשמה. אבל אורג בגד למת כיון דלא בעינן ביה עשייה לשמו אריגתו לשמו לא תפיס ביה איסורא כלל, דהזמנה בעלמא חשבינן ליה ולא כלום היא. ואביי סבר טויה ועבוד משום הזמנה נינהו, דבעי נמי הזמנה, ואנא דאמרי כרשב"ג דהזמנה כעשייה דמיא ובעיא לשמה. אבל מדרבנן דפליגי עליה ליכא לא תיובתא ולא סייעתא לחד מינייהו, דטעמיה דת"ק משום דלא בעי להו הזמנה כלל ועשייתן לשמן זו היא קדושתן. ולעולם הלכה כרשב"ג דקאי כשמואל בטויה בציצית והלכה נמי כרבא בהזמנה, זה הדרך טוב בעיני ואין בו בלבול.

מלחמת ה' מסכת סוכה דף ד עמוד א

ועוד ובי"ה לית להו הא דרב יהודה וכו' עד והרב אלפסי ז"ל כתב הך ברייתא דציפן זהב בהל' תפילין ולא פסק הלכתא כמאן כו' עד שמעינן מינה דהלכתא כרשב"ג:

אמר הכותב וכן היה נראה אלא שדברי רבינו הגדול צריכין לפנים שמאחר שלא פסק הלכה כדברי מי דעתו נוטה לדברי חכמים והוא עצמו פסק כשמואל והיכי מזכי שטרא לבי תרי ואפשר מפני שסמכו הגאונים ז"ל על שמואל משום דמקשינן מינה הכא בסוכה והוינן בטעמיה ומסקינן בקראי אליביה דליכא למימר דסוגיין אפי' לרב יהודה אמר רב דאיהו נמי עשיה לשמה בעי דהא רב יהודה גופיה אמר משמיה דרב בפ' הקומץ מנין לציצית בנכרי שכשרה שנאמר ועשו להם ציצית ועשו להם אחרים אלמא לא בעי עשיה לשמה כלל דנכרי ודאי אדעתא דנפשיה קא עביד ואפי' ישראל עומד על גביו כדמפורש בפ' המביא בתרא והכי נמי איתא בפ' השולח וש"מ דסוגיין ודאי כשמואל והיינו נמי דדרשינן ועשו להם משלהם ואילו לרב קרא לועשו להם אחרים איצטריך אלא סוגיין לשמואל היא ומסקינן בקראי אליביה שאני התם דאמר קרא גדילים תעשה לך לשם חובך אבל בסוכה דלא כתיב הכי לא בעי עשיה לשמה וממילא תפילין נמי כיון דלא מיייתרי בהו קרא דהא לא כתיב בהו לך בעשיה כלל לא בעינן עיבוד לשמה דמ"ש מסוכה ואף על גב דהתם אוקימנא כתנאי משום דהוא ס"ל דשמואל לאו משום קרא דגדילים תעשה לך אמרה אלא ה"ה לכל המצות כדקא ס"ד הכא מעיקרא ומיהו לפום מסקנא דהכא הוו יכלי למימר לרב ודאי תנאי היא ושמואל אמר לך אנא דאמרי אפי' לרבנן ואף על גב דלא מסיימי התם הכי וכיון דאסיקנא הכא דשאני ציצית משום דרבי בהו רחמנא בהדיא טווה לשמה אבל היכא דלא רבי [לא] בעינן עשיה לשמה והיינו טעמא דסוכה ממילא ידעינן דשמואל דאמר אפי' לרבנן והדרינן לכללא דנקיטין דיחיד ורבים הלכה כרבים וליתא לדרבן שמעון בן גמליאל:

והוי יודע שזה שהעמיד בעל המאור ז"ל מחלוקת רשב"ג ורבנן ברצועות תפילין אינו נכון ויכולנו לומר בו שהוא שבוש גמור שהרי רצועות לא הוזכרו בכל אותה ברייתא אלא לדברי מי שגורס אף על פי שלא עבדן לשמן ועד שיעבדם לשמן אתפילין גופייהו קאי ולדברי הנוסחאות המדוקדקות שגורסין אף על פי שלא עבדו לשמן ועד שיעבדו לשמן אעור טלאי קאי בהדיא ולא בתפילין גופייהו קא איירי כלל והיאך יתכן לומר הטיל עליהם עור בהמה כשרות ואף על פי שלא עבד התפילין לשמן תפילין מאן דכר שמיייהו דקתני להו באף על פי וכ"ש לישנא דמילתיה דרבן שמעון בן גמליאל דלא מיתני שפיר ומשום דקיי"ל כת"ק דעור טלאי אינו צריך עבוד לשמן אפי' עבוד לעצמו אינו צריך דאפי' רשב"ג נמי לא מצריך ליה אלא משום דלעביד ביה גופיה מעשה לשמן ולא עבוד דעפיץ דהא לאו מקום כתיבה הוא דלבעי עיפוץ אלא עבוד כל דהו לשמן הא לת"ק דלית ליה לשמן לא צריך כלום וזהו שהנהיגו הגאונים לעשותו בעבור מצוה וכל זה סעד וראיה שאין הלכה כרשב"ג. מענין תפילין עצמו נמי נ"ל שלדברי כל הנוסחאות נמי א"צ עבוד לשמן שהרצועות והטלאי וקלף

145 הכתיבה עצמה דינן שוה שהרי כתוב בהן שם וכדאיתמר בפ' במה מדליקין ועוד דגרסי' במנחות בפ' התכלת ת"ר תכלת אין לה בדיקה ואינה ניקחת אלא מן המומחה ספרים יש להן בדיקה ואינם ניקחין אלא מן המומחה תפילין ומזוזות יש להן בדיקה וניקחין מכל אדם וזו גי' רבינו וכל ספרי הגאונים ז"ל ופי' רבינו שלמה יש להם בדיקה בחסרות ויתרות אעפ"כ אינם ניקחין אלא מן המומחה היודע לעשות בהן עבוד לשמן וניקחין מכל אדם דלא בעי עבוד לשמן ושמעינן מינה שהספרים צריכין עבוד לשמן והתפילין אינן צריכין עבוד לשמן וכן בכתיבה עצמה אלו צריכים ואינן ניקחים ואלו אינן צריכין ולפיכך ניקחין מכל אדם וזהו שאמרו בהנך עובדי דגיטין בס"ת לא עבדתים לשמן אבל קשה לנו בסברא זו שהרי שנינו אין בין ספרים לתפילין ומזוזות אלא שהספרים נכתבין בכל לשון וכו' הא לענין עבוד וכתבה לשמן זה וזה שוין וי"ל התם חומרי דתפילין ומזוזות קתני קולי לא קתני וכן זו שאמרו עליה בגמ' הא לתפרן בגידין ולטמא את הידים זה וזה שוים לומר שכל כ"ד ספרים צריכין גידין ומטמאין את הידים כתפילין ששנינו בהן שהם מטמאין את הידים ואפי' קהלת ושיר השירים תדע מדלא איתמר עלה עבוד וניקחים מכל אדם וכה"ג מתרצינן בגמ' בפ' מקום שנהגו במתנייתא דאין בין דחומרי חומרי קתני וכי דייקת בההוא דמתני' דמגלה כולה חומרי דחד צד קתני ולא דתרווייהו והענין הזה מתיישב יפה מן הטעם שפירשתי למעלה דבתפילין ומזוזות לא מיייתר בהו קרא לכתוב לשמה ואילו בס"ת כתיב כתבו לכם והיינו לשם חובתכם וההיא דאמר רבה מצוה לכתוב משלו דכתיב כתבו לכם ההיא מכתבו נפקא וגבי מלך כתיב וכתב לו ודרשינן לשמו שלא יתגאה בשל אחרים לשתי תורות כדאיתא בפ' כהן גדול מכל הדברים אין הלכה כרשב"ג דאמר עד שיעבדנו לשמן **וההיא דאמרי' בפ' נגמר הדין תנאי היא אביי הוא דאמרה ולא תנאי ת"ק ורשב"ג אלא אדלעיל קאי** דמותיב בגמ' עליה דאביי מדתניא עשה לתיק של ספר עד שלא נשתמש בהן קודש מותר להשתמש בהן חול אלמא הזמנה לאו מלתא היא ופריק תנאי היא דרשב"ג איכא דקאי כוותיה דקבעי רשב"ג עיבוד לשמן ועבוד היינו הזמנה דומה לאריגה ועשיית תיק הספר ואי ס"ד הזמנה לאו מלתא היא ומותר לשנותה להשתמש בהן חול מה הועיל בעיבוד כי מטיל ליה בטלאי עור דחול מטיל בהו ולת"ק נמי הזמנה מלתא היא והאי דלא בעי עיבוד משום דאפשר ליה בהזמנה אחריתי לאחר עיבוד **אלא בהא פליגי מ"ס בעינן כל עשיותיו לשמה ומ"ס בחדא סגי אי נמי טעמא דת"ק משום דלית ליה לשמן בתפילין כלל ואפי' בכתיבה וכיוצא בזה תנאי היא חד בברייתא דתיובתא וחד בברייתא אידך בפ"ב דביצה וכן בפ' כל כתבי הקדש וכן הרבה וכל הני מילי דאביי נינהו אבל לרבא אף על גב דמותר לשנותה בעינן לשמה אלא ת"ק לא בעי לשמה בתשמיש קדושה אי נמי בתפילין גופייהו ורשב"ג בעי להו לשמן בין בגוילין של כתיבה בין בתשמישי קדושה כגון טלאי שלהן ולא דהויא הזמנה מלתא היא אלא מצותן שלהן שיעשו לשם חובה שכן בציצית בעינן צביעה לשמה כדאיתא התם אף התכלת ואף על פי דמותר לשנותה לעולם דלאו דבר שבקדושה הוא ואף על גב דהזמנה בעלמא נמי היא ומכאן נמי סמכו הגאונים לפסוק כשמואל ומה שפי' דרבה לית ליה הזמנה לאו מלתא היא בגוף קדושה משום דהתם איתמר כטעמיה משמשינן ממשמשינן גמרי' לאפוקי עגלה ערופה דהיא גופה קדישא לא אמר כלום דגוילין של כתיבה נמי אגב כתב הוא דקדישין ואזל ליה כתב אזלא לה קדושתיהו כדאיתא בפ' כל כתבי הקודש והלכך לא דמי לעגלה ערופה והיא גופה עיקר קדושה ועוד דהא כל היכא דלא כתיב שם ליכא למיגמר מעגלה ערופה ולא אתיא ליה הלכך בין בגוילין דכתיב בין ברצועות דאינון גוף קדושה כדפרישית וה"ה לעושה דיו לס"ת וכן כיוצא בהן בכולן לרבא הזמנה לאו מלתא היא והיכא דבעי לשמן למצוה הוא כדפרישית ומצאתי בירושלמי בפ' אמר להם הממונה דתני עור שעבדו לשם קמיע מותר לכתוב עליו מזוזה רשב"ג אוסר הנה זאת ראייה מפורשת דבעור של כתיבה עצמה נחלקו ולרבנן לא בעינן לשמה ושם אמרו אמר ר' יוסה הוינן סברין מימר לא פליגן להדיוט הא לגבוה לא מן מה דתני אבני קודש צריך שתהא חציבתן לשם קדש ובקדש יחצבו בגדי קדש צריך שתהא אריגתו לשם קודש ובקודש יארגו וא"ר חנינא בשם ר' יוסי במחלוקת דהא אמרה אפי' לגבוה פליגי דתניא העושה כלי לגבוה עד שלא נשתמש בו לגבוה מותר להשתמש**

הדיוט ר' חנינא בשם ר' יוסי במחלוקת פי' סבירא להו כיון דהזמנה לאו מלתא היא ש"מ דלא בעיא לשמה  
בשל גבוה דלא כרשב"ג והיינו כדאביי דאמר תנאי היא וכדפרישית מ"מ למדנו פלוגתא דרשב"ג ורבנן בכל  
185 **דבר שבקדושה** כגון פלוגתא של כתיבת תפילין ומזוזות ובגדי כהונה ואבני מזבח וכיוצא בהן דבכולן לרשב"ג  
צריכין לשמן ולרבנן הזמנה לאו מלתא היא ולא מיתפסי בקדושה וא"צ לשמן עד שיפרוט לך הכתוב כגון  
**עשיית ציצית וכן ס"ת** ועוד בגמ' דילן לענין תפילין אמרי' בפי' בתרא דעירובין אמר רב חסדא אמר רב הלוקח  
תפילין ממי שאינו מומחה בודק שתיים של יד וא' בשל ראש והוינן בה ממ"נ אי מחד גברא קא זבין אי מתרי  
190 תלתא זבין וכו' הרי המוכר הזה שהוא לוקח תפילין מבני אדם שאין אנו מכירין אותן ואין מומחין ומוחזקין  
ואנו חוששין לתפילין מטעות ובודקין אותן ואין חוששין להם משום עיבוד וכתיבה לשמן ואף על פי שראוי  
לחוש לזה יותר מפני שמי שאינו מומחה לוקח קלף מ"מ וכותב כפי המזדמן ולוקח תפילין ממי שאין כשרים  
לכתיבתן והרי התכלת כיון שצריכה צביעה לשמה אינה ניקחת אלא מן המומחה וכן ס"ת אלא ש"מ תפילין  
אינן צריכין לשמן לא בעיבוד ולא בכתיבה גם זו ראייה אלא אם תאמר דרב לטעמיה דלית ליה לשמה בציצית  
195 אבל לשמואל צריך לשמה הא מתניא אתא דרבה כדשמואל ורב כהנא קתני הכי כדאיתא התם ומ"מ דברי בעל  
המאור ז"ל נדחין ממנה שהוא אומר בכתיבה ובקלף של כתיבה צריך לשמה לדברי הכל ויש לדחות כל  
הראיות הללו ולומר שהתפילין כשרים מיד כל אדם דכל מי שעשאו לצאת בהן עשאו ולהכשרן עשאו אבל  
ספרים שמא להתלמד עשוין והרי בתכלת אמרו שם בעירובין המוצא תכלת בשוק לשונות פסולה דאמרי'  
אדעתא דגלימא צבעינהו חוטינן כשרה במופסקים דכולי האי לא טרח ולא חיישינן שמא מן הצמר שצבע  
200 וטווה שלא לשמה לקח וטווה לציצית ולפי דעתי שזו דרך משובשת שהמוצא תכלת חוטינן בשוק היינו טעמא  
דכשרין משום שאין לו לחוש למי שאינו מומחה שמא עשאו למכור אלא מיד בעה"ב שעשאו לעצמו ובהכשר  
עשאו כדאמרי' התם בלוקח טלית מצויצת מישראל ה"ז בחזקתה משום דלעצמו בהכשר עשאה אבל בלוקח  
ממי שאינו מומחה אפי' חוטינן פסולה חושש הוא שמא אינן עשוין כהלכתן דהא תלמוד אפי' אמר לו התכלת  
הזו לשם ציצית צבעתים פסולה שהם חשודין ואינה ניקחת אלא מחבר ומומחה כדאיתא במס' ע"ז וכיון  
205 שכן למה לא חששו לחוטינן הנמצאין אלא משום דאמרי' מבעה"ב שעשאו לעצמו נפלו ובהכשר עשאו אבל  
בלוקח מן התגר חוששין לו וכן בתפילין ראוי הוא לחוש שמא לקח קלפים מכל אדם וכתב או שמא כתבן  
צדוקי ומומר וחרש שוטה וקטן למוכרן וזה לקח מהם ועוד שמא מן הספרים שנכתבו להתלמד לקח פרשה  
זו ומוכרה לשם מזוזה ועוד הם עצמן וכי אין הסופרים עשוין להתלמד בהן בכתיבה ותקוני הלכות שבתפילין  
ומזוזות ועוד שמא פרשיות הללו למזוזה כתבן ועשה מזוזה תפילין ואין לשמה של מזוזה כשר לתפילין לפי  
210 שהוא מקדושה קלה לחמורה אלא ש"מ לפי שאינן צריכין עיבוד וכתיבה לשמה הן נקחין מכל אדם  
וכשחפשנו הענין הזה בדבריהם של ראשונים מצינו הלכה זו רופפת בידם וכ"כ הנגיד זצ"ל ומר רב האי אמר  
אף על גב דפליגי ת"ק ורשב"ג ומוקי אביי נפשיה בחדא ורבה בחדא הא אשכתן התם ההוא דאתא לקמיה  
דר' אבהו עד ואין אתה נאמן להפסיד ס"ת והכל מודים דעיבוד לשמה מצוה מן המובחר אף על גב דאית ביה  
פלוגתא וכולהו רבנן לא עבדי תפילין אלא מן הקלף מעובד לשמו וס"ת יש שמקילין בה ולעולם מעובד לשמו  
215 עדיף ומר רב משה היה מכשיר אינו מעובד לשמו ולא היו מודים לו בני דורו ובמקום הדחק כדאי הוא מר  
רב משה לסמוך עליו ועוד עת לעשות לה' הפרו תורתך ע"כ וכיון שאתה רואה ששמועה רופפת היא זו לנו  
שמעינן שאמרו כהלכה ולענין חליפין שאמרנו בתחלת דבורנו מן הסוגיא הזאת שבמס' סוכה עם אותה  
הסוגיא שבמנחות הרבה כזו יש בתלמוד שמוחלפת לגמרי כ"ש בכה"ג דלא מיחלפא ואף על גב דלא מסיימין  
התם אמר לך שמואל אנא דאמרי אפי' לרבנן ואחת מן הסוגיות המשתנות בכיוצא בענין זה במס' תמורה  
220 בפי' כיצד מערימין א"ר יוחנן הפריש חטאת מעוברת וילדה רצה בה מתכפר רצה בולדה מתכפר ומפרשינן  
טעמיה דר' יוחנן משום דאם שיירו משויר וכו' ואותבינא עלה ואסיקנא תיובתא ובמס' מנחות אמרי' דטעמא  
דר' יוחנן משום דאדם מתכפר בשבח הקדש ובמס' חגיגה פ"ק ערל מנא לן ומפרש הא מני ר"ע היא וכו'

ובמס' יבמות מסיימי בה דברי הכל היא משום דמאיס והרבה כן אף אתה אל תתמה שבמס' מנחות לא פירשו טעמו של שמואל משום קרא דגדילים תעשה לך וכאן פירשו ובעל המאור ז"ל לעצמו כתב מן הסוגיות המתחלפות שתיים במס' יום טוב והם שוות לזו לגמרי :

225

בית יוסף אורח חיים סימן יא

א (א) ויהיו טוויין לשם ציצית אבל אם לא היו טוויין לשמן פסולים. בפרק התכלת (מב:) ובריש סוכה (ט.) אמר רב יהודה אמר רב עשאה מן הקוצין ומן הנימין ומן הגרדין פסולה מן הסיסין כשירה כי אמריתה קמיה דשמואל אמר אף מן הסיסין פסולה בעינן טווייה לשמה ופירש רש"י סיסין פקעיות כדוריות של חוט. ופסקו הרי"ף (ציצית יב:) והרא"ש (סי' יד) הלכה כשמואל וכן נראה מדברי הרמב"ם שכתב בפרק א' (הי"א) חוטי

230

הציצית בין לבן בין תכלת צריכים טווייה לשם ציצית ומה שכתב אחר כך (הי"ב) ציצית שעשה אותה גוי פסולה שנאמר (במדבר טו לח) דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית אבל אם עשה אותה ישראל בלא כונה כשרה צריך לומר דלא בטויית חוטין קאמר דהא בעינן שתהא לשמה אלא בנתינת החוטין בכנף ותליית החוטים ועשיית הקשרים והחוליות דוקא קאמר שאם עשה ישראל שלא בכונה כשר מדלא מצרכינן לשמה

235

אלא בטויה ועוד מדאמרין בהתכלת (מב.) אמר רב יהודה אמר רב ציצית שעשאה גוי פסולה ואם איתא מאי איריא עשאה גוי אפילו עשאה ישראל שלא לשמה אלא ודאי לא מימעטי אלא גוי אבל עשאה ישראל שלא בכונה כשר: וכתוב בנמוקי יוסף בהלכות ציצית (יב: ד"ה כשרה) ונראין הדברים דשזירה נמי בעינן לשמה וכתב הרא"ש בסוף הלכות ציצית גבי סדר עשיית הציצית וזה לשונו כתב בעל העיטור (שער א ח"ב) ומסתברא אם טוואן גוי ושזרן ישראל לשמה כשרים ולא מסתבר לי דהא אמר שמואל מן הסיסין פסולה וסיסין היינו פקעיות שנטוו שלא לשמן וסתם פקעיות אינם שזורים וצריך לשזרן לציצית ופסולים משום שנטוו שלא לשמה ואין מועיל להם אם שזרן לשמה עכ"ל: וכתב המרדכי בהלכות ציצית (סי' תתקמט) שצריך להוציא בפיו בתחילת הטויה שהוא עושה כן לשם ציצית אי נמי יאמר לאשה טוי לי ציצית לטלית ותו לא צריך:

והרמב"ם מפרש בענין אחר שכתב בפרק א' (הי"א) ואין עושין אותם לא מן הצמר הנאחז בקוצים כשהצאן רובצין ביניהם ולא מן הנימין הנתלשין מן הבהמה ולא משיורי שתי שהאורג משייר בסוף הבגד אלא מן הגיזה של צמר או מן הפשתן. ונראה שהטעם משום בזוי מצוה:

245

רש"י מסכת סנהדרין דף מח עמוד ב

אף על גב שלא עבדו - לעור זה לשמו, דהזמנה לאו מילתא היא ולא איכפת לן בה.